

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ ПЪСТРАТА ЛЕНТА

Превод от английски: Илия Азанов, —

chitanka.info

Като разглеждам записките си за многобройните приключения, които съм наблюдавал през последните осем години, докато изучавах методите на Шерлок Холмс, откривам твърде много трагични случаи, няколко комични, голям брой странни, но нито един банален. Защото той се занимаваше с тази работа от любов към своето изкуство, а не за пари и се отказваше от разследвания, в които нямаше нищо особено или дори фантастично. Сред всичките тези случаи един от най-интересните безспорно е с известния род Ройлот от Сток Морън. Беше в началото на нашето познанство, докато бях още ерген и двамата живеехме заедно на улица „Бейкър“. Вероятно щях по-рано да опиша тоя случай, ако не бях обещал на една дама, че ще го запазя в тайна, и едва преждевременната ѝ кончина миналия месец ме освобождава от това задължение. Радвам се на тази възможност да изложа фактите такива, каквито бяха, още повече че слуховете около смъртта на доктор Гримсби Ройлот представиха нещата много по-ужасни, отколкото бяха в действителност.

В едно прекрасно априлско утро на 1883 година се събудих и видях Шерлок Холмс застанал облечен до леглото ми. Почудих се — часът беше едва седем и петнайсет, а Холмс изобщо ставаше късно. Погледнах го с недоумение, може би дори с недоволство, защото не обичам да нарушавам привичките си.

— Съжالياвам, че трябва да те събудя, Уотсън — каза Холмс, — но днес това е всеобща участ. Събудиха госпожа Хъдсън, тя събуди мен, аз будя теб.

— Какво има, пожар ли?

— Не, клиент. Някаква млада жена, извънредно разтревожена, седи в гостната и иска непременно да говори с мен. А когато една млада жена се втурне толкова рано сутринта през столицата да буди спящите, със сигурност има да съобщи нещо много важно. Ако случаят е интересен, ти навярно би желал да се включиш. Затова се реших да те събудя.

— Благодаря, приятелю. Жалко би било наистина да пропусна един интересен случай.

Нищо не ми доставяше такова удоволствие, както възможността да наблюдавам Холмс и да се възхищавам от неговите бързи изводи, винаги основани на логиката. Облякох се набързо и след няколко

минути двамата влязохме в гостната. Жената, в черни дрехи и с плътен воал, седеше до прозореца. Когато ни видя, веднага стана.

— Добро утро, госпожо — бодро каза Холмс. — Аз съм Шерлок Холмс, а това е моят приятел доктор Уотсън. Можете да говорите пред него като пред мен. Охо, госпожа Хъдсън е успяла да запали печката! Моля, елате по-близо до огъня, сега ще поръчам да ви донесат горещо кафе. Та вие треперите.

— Треперя не от студ — тихо промълви жената, като сядаше до камината.

— А от какво?

— От страх и от ужас, господин Холмс.

При тези думи тя повдигна воала си и ние видяхме развълнувано бледо лице с неспокойни изплашени очи като на подгонен дивеч. По лице и по фигура изглеждаше трийсетгодишна, но косите ѝ бяха започнали да побеляват, а тя самата бе уморена и изтощена. Холмс я изгледа изпитателно.

— Не се страхувайте — сведе се той към нея и я погали по ръката. — Всичко ще оправим, уверявам ви. Както виждам, пристигнали сте с утринния влак.

— Нима ме познавате?

— Не, но виждам в лявата ви ръкавица билет за връщане. Тръгнали сте много рано и до гарата сте пътували с двуколка по разбит път.

Жената трепна и погледна почудено моя приятел.

— В това няма нищо тайнствено — с усмивка продума той. — Върху левия ръкав на блузата ви има пет-шест петна от кал. Съвсем пресни са. Човек може да се изцапа така само ако седи в двуколка, от лявата страна на каруцаря.

— Имате право — каза жената. — Излязох от къщи преди шест часа, в Ледърхед бях в шест и двацет и заминах с първия влак за гара Ватерло. Не издържам повече, ще полудея. Няма към кого да се обърна... Имам близък човек, но той, горкият нищо не може да направи за мен. Чух за вас от госпожа Фаринтош, на която сте помогнали в тежка беда. Тя ми даде вашия адрес. О, господине! Не можете ли да ми помогнете или поне да хвърлите малко светлина в мрака около мен? Сега не мога с нищо да ви възнаградя, но след

месец-два ще се омъжа, ще мога да разполагам с богатството си и ще видите, че не съм неблагодарна.

Холмс се приближи до писалищната маса, отвори я и извади малък тефтер.

— Фаринтош — каза той. — Аха, спомням си този случай. Да, диадемата с опалите. Струва ми се, че беше, преди да се запознаем с теб, Уотсън. Мога да ви обещаю, госпожо, че ще вложа във вашия случай същото старание. А колкото до наградата, самата работа ми служи за награда, но ще можете да платите евентуалните разходи, когато ви е удобно. А сега ви моля да разкажете всичко, което може да послужи за изясняване на случая.

— Уви! — отвърна нашата посетителка. — Целият ужас на моето положение е в това, че страховете ми са съвсем неопределени, а подозренията ми се основават на дреболии, съвсем нищожни в очите на хората. Дори човекът, от когото мога да очаквам помощ и съвет, приема разказите ми за невротични женски измислици. Нищо не казва, но ясно различавам снизхождението му в успокоителните му отговори и дори в погледа му. Разбрах, че вие, господин Холмс, добре познавате разнообразните форми на човешката злост. Сигурно ще можете да ме посъветвате какво да направя сред заплахите около мен.

— Целият съм слух, госпожо.

— Името ми е Хелън Стоунър. Живея с втория си баща, последна издънка на един от най-старите саксонски родове в Англия — Ройлот от Сток Морън, в западния край на графство Съри.

Холмс кимна.

— Чувал съм това име — каза той.

— Някога родът Ройлот бил един от най-богатите в Англия, земите им се простирали на север до Бъркшър и на запад до Хемпшър. Но през миналия век четири поколения едно след друго водили безпътен живот, а по време на регентството семейството било докарано до разорение от страстта към хазарта на един от членовете му. Останали са няколко акра земя и двестагодишна къща, отрупана с ипотеки. Последният собственик е водил в нея окаяния живот на беден аристократ; а неговият син, моят втори баща, сблъсквайки се с необходимостта да премине към нов начин на живот, взел пари назаем от един свой роднина, завършил медицина и заминал за Калкута, където с професионалното си умение и със силата на характера си

добил голяма практика. Веднъж в пристъп на гняв, предизвикан от някаква кражба в дома, преби до смърт един слуга туземец и едва избегна смъртното наказание за убийство. Прекара дълго време в затвора. Върна се в Англия потиснат и разочарован. В Индия доктор Ройлот се бе оженил за майка ми, госпожа Стоунър, млада вдовица на генерал-майор от бенгалската артилерия. Имам сестра близначка — Джулия. Двете бяхме на две години, когато майка ни се омъжи повторно. Тя имаше известно състояние, което носеше на година около хиляда лири лихва. Приписа го на доктор Ройлот с условието, че когато някоя от нас се омъжи, той ще ѝ дава всяка година известна сума. Майка ни умря скоро след нашето завръщане в Англия. Загина преди осем години при железопътна катастрофа недалеч от Кру. Докторът се отказа от намерението да започне практика в Лондон и се засели с нас в своето родово имение, Сток Морън. Парите, оставени от майка ни, покриваха разходите ни и сякаш можехме да живеем щастливо. Но баща ми страшно се промени. Вместо да се запознае със съседите, които много се зарадваха на завръщането на последния Ройлот в родовото имение, той се затвори и рядко излизаше, а стореше ли го, веднага се скарваше с някого. Сприхавостта, достигаща до бяс, си е в характера на всички Ройлотовци, а у баща ми се бе усилила от продължителното влияние на тропическия климат. Избухнаха много грозни разпри, две от които завършиха със съд. Така бе наплашил селяните, че всички се разбягваха при появата му, защото беше човек със страшна сила и необуздан в гнева си. Миналата неделя хвърли ковача от моста в реката и аз едва успях да потуля работата, наложи се да дам всички пари, които имах у себе си. Приятел е само с циганите чергари. Позволява им да разпъват шатрите си в неговата земя, понякога отива да живее в катуна им и дори заминава с тях за по няколко седмици. Привързан е и към индийските животни, които му изпращат. Има павиан и пантера, които ходят навсякъде и селяните се страхуват от тях също като от господаря им. Както можете да разберете, животът ни с Джулия не беше много весел. Слугите не се задържаха, бяхме принудени да вършим всичко сами. Тя беше едва на трийсет години, когато почина, но косите ѝ вече белееха, както моите сега.

— Значи сестра ви почина?

— Да, преди две години. Тъкмо за нейната смърт искам да поговоря с вас. Ясно ви е, че при живота, който водехме, не ни се случваше да се срещаме с хора на нашите години и с нашето положение. Понякога обаче гостувахме на една неомъжена леля, сестра на майка ми. Казва се Хонория Уестфайл, живее недалеч от Хароу. Джулия беше при нея преди две години на Коледа, запозна се там с един запасен морски офицер и се сгоди за него. Когато се върна, съобщи за годежа си на баща ни. Той нямаше нищо против Джулия да се омъжи. Но две седмици преди сватбата се случи нещо ужасно и аз останах без единственото си близко същество.

Шерлок Холмс седеше облегал в креслото със сведен поглед. Сега вдигна очи към посетителката.

— Моля ви, разкажете всичко подробно.

— Няма да ми е трудно, онези събития са запечатани ярко в паметта ми. Къщата, както ви казах, е много стара, само една част от нея е годна за живеене. На долния етаж са спалните, останалите помещения са в средата на зданието. Първата спалня е на Ройлот, втората беше на сестра ми, третата е моята. Стаите не са свързани помежду си, но вратите им излизат в един и същ коридор. Ясно ли се изразявам?

— Напълно.

— Прозорците на всичките стаи гледат към една поляна. През оная съдбовна нощ доктор Ройлот се прибра рано в стаята си, но ние знаехме, че не си е легнал, понеже сестра ми била подразнена от миризмата на силния индийски тютюн, който обикновено пушеше. Тя дойде при мен и поседя малко в моята стая. Поприказвахме си за близката сватба. В единайсет часа стана и тръгна към вратата, но изведнъж се спря и ме попита: „Хелън, не чуваш ли посред нощ някакво свирукане?“ „Не“ — отвърнах аз. „Едва ли ти самата свиркаш насън, нали?“ „Не, разбира се. Защо питаш?“ „Защото от няколко дни към три часа след полунощ чувам тихо свирене. Спя доста леко и ме събужда. Не зная откъде идва, от съседната стая или от поляната. Искях да разбера дали и ти не си го чула.“ „Не съм. Навярно свирят ония противни цигани.“ „Възможно е. Странно е обаче, че ти не си чула нищо.“ „Аз спях по-дълбоко от теб.“ „Това, разбира се, са глупости“ — с усмивка каза тя, затвори вратата и скоро след това чух как щракна ключът на нейната стая.

— Винаги ли се заключвате нощем?

— Винаги.

— Защо?

— Струва ми се, ви казах, че докторът има павиан и пантера. Чувстваме се в безопасност само когато сме заключени.

— Моля, продължете разказа си.

— В онази нощ не можах да заспя. Смътно предчувствие за някаква беда бе обхванало душата ми. Нали знаете какви тънки нишки свързват две близначки. Нощта беше бурна. Вятърът свиреше в градината, по прозорците биеше дъжд. И изведнъж, надделявайки шума на бурята, се разнесе отчаян, изпълнен с ужас женски писък. Познах гласа на сестра си, скочих от постелята, метнах на раменете си шала и изтичах в коридора. Когато отворих вратата, чух тихото свирене, за което бе споменала Джулия, а след това звук като от падането на метален предмет. Затичах се по коридора. Вратата на сестра ми се откряна и бавно се завъртя на пантите. Гледах ужасена и не знаех какво ще стане. На прага се появи сестра ми с побеляло от ужас лице и протегнати напред ръце. Олюляваше се като пияна. Хвърлих се към нея, хванах я за ръцете, но в същия миг коленете ѝ се подкосиха и тя падна на пода. Гърчеше се, сякаш изпитваше непоносима болка. Отначало помислих, че няма да ме познае, но когато се наведох над нея, тя извика с глас, който няма да забравя никога: „Божичко, Хелън! Лентата. Пъстрата лента!“ Искаше да каже нещо, сочеше към стаята на доктора, но започна да се гърчи и не можа да каже нито дума повече. Затичах се по коридора, викайки баща ни. Той излезе бързо от стаята си по халат. Когато дойде при сестра ми, тя беше в безсъзнание. Наля между устните ѝ бренди, изпрати за доктор, но всичко беше напразно — тя умря, без да дойде в съзнание. Така почина моята сестра.

— Минутка само — каза Холмс. — Уверена ли сте, че чухте свирене и металически звук? Можете ли да се закълнете в това?

— Същото ме попита и следователят. Останах с впечатление, че съм чула тия звуци, но може би се лъжа, защото бушуваше буря.

— Как беше облечена сестра ви?

— Беше по нощница. В дясната си ръка стискаше обгоряла клечка кибрит, а в лявата държеше самата кутийка. Явно я е палила, когато е чула шума.

— Това е доста важно. Е, а какво каза следователят?

— Той разследва внимателно случая, защото характерът и животът на доктор Ройлот бяха добре известни в цялото графство, но не можа да открие причините за смъртта на сестра ми. Аз казах, че вратата е била заключена отвътре, а прозорците се затваряха със старинни капаци с желязо. Огледаха внимателно стените и пода, но те се оказаха напълно здрави. Коминът на печката е широк, но е преграден с решетки. По всичко личи, че сестра ми е била сама, когато я е застигнала смъртта. Освен това по тялото ѝ не откриха никакви белези от насилие.

— А някаква отрова?

— Лекарите я прегледаха, но нищо не намериха.

— Според вас от какво е умряла клетницата?

— Уверена съм, че умря от страх и нервно сътресение, но не мога да си представя какво я е изплашило така силно.

— Циганите наблизко ли бяха тогава?

— Да, те почти винаги се въртят наоколо.

— А как мислите, какво може да означават думите „лента“, „пъстра лента“?

— Ту ми се струва, че е било просто бълнуване, ту си мисля, че става дума за същата шайка^[1] цигани. Не мога само да си обясня определението „пъстра“. Може би защото жените на циганите носят пъстри забрадки.

Холмс поклати глава със съмнение.

— Историята е крайно неясна — промълви той. — Продължете, моля ви.

— Минаха две години оттогава, животът ми стана още по-самотен. И изведнъж преди месец мой близък, когото познавам отдавна, ми направи предложение — Пърси Армитидж, втори син на господин Армитидж от Крен Уотър до Рединг. Баща ми няма нищо против сватбата и през пролетта ще се венчаем. Преди два дни в западната част на къщата започна ремонт, разбиха стената на моята стая и се наложи да се преместя в стаята, където умря сестра ми, и да спя на нейния креват. Представете си ужаса ми, когато снощи, както си лежах в постелята и си мислех за ужасната участ на сестра ми, изведнъж дочух същото изсвирване, предизвестило нейната смърт. Скочих от леглото, запалих лампата, но в стаята нямаше нищо. Не

можах повече да заспя. Облякох се и когато се развидели, излязох и наех един файтон от странноприемница „Корона“, която е точно срещу къщата. В Ледърхед се качих на влака и пристигнах тук, за да се посъветвам с вас.

— Умно сте постъпили — каза моят приятел. — Но всичко ли ни разказахте?

— Да, всичко.

— Не, госпожице Стоунър, не ни разказахте всичко. Вие щадите баща си.

— Какво искате да кажете?

Вместо отговор Холмс повдигна черната дантела, с която завършваше ръкавът на госпожица Стоунър. На бялата ѝ китка синееха пет петна, следи от пръсти.

— С вас се отнасят много сурово — каза Холмс.

— Той е суров човек — отвърна тя — и не си знае силата.

Настъпи дълго мълчание. Холмс седеше вторачен в огъня.

— Историята е съвсем неясна — продума той. — Необходими са ми редица сведения, за да мога да взема някакво решение. А не бива да се губи нито миг. Ако отидем сега в Сток Морън, ще можем ли да огледаме стаите, без баща ви да разбере?

— Той каза, че днес има някаква важна работа в града. Сигурно ще отсъства целия ден. Икономката ни е стара и малоумна, лесно ще я отстраня.

— Чудесно. Нали нямаш нищо против пътуването, Уотсън?

— Не!

— Тогава ще заминем двамата. А вашите планове какви са, госпожице?

— Така и така съм дошла в града, искам да свърша някои работи. Но мога да взема влака в дванайсет часа и да ви посрещна.

— Чакайте ни в ранния следобед. И аз имам да свърша това-онова. Ще закусите ли с нас?

— Не, трябва да тръгвам. Поолекна ми, като ви разказах всичко. Ще ви чакам следобед.

Тя спусна плътния си черен воал и излезе.

— Какво мислиш, Уотсън? — попита Шерлок Холмс, като се облегна в стола си.

— Неясна и зловеща история!

— Да, наистина неясна и зловеща.

— Но ако госпожица Стоунър не греши, като казва, че подът и стените са здрави, а през вратата, прозореца и комина е невъзможно да се проникне в стаята, несъмнено сестра ѝ е била сама, когато с нея се е случило нещо неясно, което е причинило смъртта ѝ.

— Какво могат да означават тия нощни подсвирквания и странните думи на умиращата?

— Нямам представа.

— Ако съпоставим всичко — свирукането през нощта, близостта на циганите, които се радват на особеното благоволение на стария доктор, фактът, че докторът е заинтересован неговата доведена дъщеря да не се омъжи, последните ѝ думи за „шайката“ и най-сетне металическият звук, чут от Хелън Стоунър (може би е изтракал клинът, с който се залостват капациите), имаме големи основания да предположим, че разследването трябва да се насочи към табора.

— Но какво точно са направили циганите?

— Не мога да си представя дори.

— Немалко възражения могат да бъдат изтъкнати срещу тая теория.

— Знам. Затова отиваме днес в Сток Морън. Искам да разбера доколко са верни тия предположения. Но какво става, дявол да го вземе!

Вратата на стаята неочаквано се отвори и на вратата се появи човек с огромен ръст. Облеклото му представляваше странно съчетание: черен цилиндър, дълго палто, високи гамаша и камшик в ръката. Беше толкова висок, че шапката му опря в горната рамка на вратата, и толкова широкоплещест, че заприщи цялата каса. Широкото му загоряло лице, цялото в бръчки, бе разкривено от злоба. Пламтящият поглед на хлътналите му очи се местеше от мен към Холмс и с тънкия си нос мъжът приличаше на стара граблива птица.

— Кой от вас е Холмс? — попита неканеният гост.

— Аз, господине. При това вие имате предимство пред мен, защото аз не знам вашето име — спокойно отвърна моят приятел.

— Аз съм доктор Гримсби Ройлот от Сток Морън.

— Аха! Моля, докторе, заповядайте — любезно каза Холмс.

— Изобщо не мисля да седам. Тук е била моята доведена дъщеря. Проследих я. Какво ви разказа тя?

— Времето е малко студено за сезона — заяви Холмс.

— Какво ви каза тя? — бясно изрева старецът.

— Чух обаче, че минзухарите вече били цъфнали — невъзмутимо продължи Холмс.

— А, значи ме гоните! — пристъпи посетителят напред и размаха камшика си. — Познавам те, негоднико! Чувал съм за теб. Ти си тарикатът Холмс!

Моят приятел се усмихна.

— Раздорникът Холмс!

Усмивката се разля още по-широко върху лицето на Холмс.

— Холмс — подсказвачът на Скотланд ярд!

Холмс се разсмя високо.

— Извънредно интересно — продума той. — Моля, затворете вратата на излизане, защото много духа.

— Ще си отида, след като ви кажа, каквото съм си наумил. Не си пъхайте носа в моите работи. Зная, че госпожица Стоунър е била тук... проследих я! Шегите с мен са опасни. Погледнете — той пристъпи, грабна ръжена от камината и го прегъна на две с грамадните си загорели ръчища. — И гледайте да не ми паднете в ръчичките — каза той, хвърли огънатия ръжен и излезе.

— Много приветлив и мил господин — весело каза Холмс. — Не мога да се сравнявам с него на ръст, но ако беше останал, щях да му покажа, че не му отстъпвам много по сила — и като вдигна извития ръжен, с едно рязко движение го изправи. — Каква наглост, да ме бъркат с полицията! Но този епизод само засилва желанието ми за работа. Надявам се, че госпожицата няма да пострада заради своята непредпазливост. А сега, Уотсън, да закусим. После ще отида да направя няколко справки.

Шерлок Холмс се върна в един часа следобед. Носеше лист синя хартия, изписан с бележки и цифри.

— Видях завещанието на покойната му жена — каза той. — За да добия представа за точната стойност, трябваше да изчисля сегашната цена на ценните книжа на покойната. Общият приход по времето, когато е починала, е достигал почти 1100 лири годишно, а сега поради понижаване на селскостопанските цени е спаднал до 750 лири. Щом се омъжи, всяка от дъщерите има право на 250 лири. Ясно е, че ако и двете се омъжат, за нашия любезен познайник ще остане само една

трета. Положението му ще се влоши, дори да се омъжи само едната. Ненапразно изгубих тая сутрин, защото се убедих, че той има сериозни мотиви да предотврати брака на доведените си дъщери. Не бива да се бавим, Уотсън, човекът вече е наясно, че сме се заели със случая. Ако си готов, да пратим за файтон. Вземи си, моля те, револвера, той е красноречив аргумент срещу човек, който може да върже ръжена на фльонга. Освен револвер и четка за зъби друго май не ни трябва.

Когато отидохме на гарата, влакът за Ледърхед тъкмо потегляше. Щом пристигнахме, наехме пред хотела един файтон и изминахме четири-пет мили през живописна местност. Денят беше чудесен, слънцето грееше ярко, на небето се виждаха само няколко прозрачни облачета. По дърветата и храстите се подаваха първите зелени листенца, във въздуха се носеше сладостният мирис на влажна пръст. Това пробуждане на пролетта беше в странен контраст със страховитата задача, която ни водеше тук. Холмс седеше, скръстил ръце, с нахлупена шапка, очевидно потънал в дълбок размисъл. По някое време вдигна глава, потупа ме по рамото и посочи към ливадите.

— Гледай!

Склонът на хълма бе покрит с гъст парк. През дърветата се виждаха сивите стени и кулите на стара къща.

— Сток Морън ли е това? — попита Холмс.

— Да, господине, това е къщата на доктор Гримсби Ройлот — отговори файтонджията.

— Май нещо се строи там — продължи Холмс.

— Ето го селото — махна файтонджията към покривите вляво. — Ако сте тръгнали за къщата, най-добре ще е да хванете онзи път, а после пътеката сред нивите. Онази, по която върви госпожицата.

— Това навярно е госпожица Стоунър — рече Холмс и заслони с ръка очите си. — Да, по-добре ще е да продължим пеш.

Платихме на файтонджията и той подкара обратно за Ледърхед.

— Нека тоя приятел си мисли, че сме архитекти или идваме по някаква делова работа. По-добре да не се приказва много... Добър ден, госпожице Стоунър! Ето ни и нас.

Клиентката ни се втурна насреща ни със сияещо от радост лице.

— Чаках ви с нетърпение — каза тя, докато горещо се ръкуваше. — Всичко се нареди чудесно. Доктор Ройлот замина за града и навярно до довечера няма да се върне.

— Вече имахме удоволствието да се запознаем с него — разказа й накратко Холмс за посещението на доктор Ройлот.

Госпожица Стоунър пребледня като смъртник.

— Боже мой! Значи ме е следил?

— Очевидно.

— Толкова е хитър, направо е невъзможно да се скриеш от него. Какво ли ще каже, като се върне?

— Най-добре да внимава. Току-виж се намерили още по-хитри хора, от които той да не може да се скрие. Тая нощ трябва да се заключите в стаята си. Ако ви заплашва, ще ви изпратим при леля ви в Хароу. А сега да се възползваме от удобното време. Водете ни, моля, в стаите.

Къщата беше от сив камък, обрасъл с мъх. С двете си странични крила напомняше морски рак. В едното крило прозорците бяха заковани с дъски, на места покривът беше хлътнал. Средната част беше в сравнително по-добро състояние. Дясното крило изглеждаше подновено: по прозорците имаше пердета, от комините излизаше синкав дим, личеше, че там живеят хора. До стената имаше скеле, но от работници не се виждаше и следа. Холмс закрачи бавно по незаравнената ливада, после се зае внимателно да оглежда прозорците.

— Този, доколкото разбирам, е на вашата стая, средният е на спалнята на сестра ви, а най-близкият до централната част е на доктор Ройлот.

— Точно така. Сега аз спя в средната стая.

— Да, заради ремонта. Но тая стена, струва ми се, не се нуждае особено от ремонт.

— Изобщо не се нуждае. Мисля, че това е само предлог, за да ме накарат да се преместя в другата стая.

— О, много интересно! Коридорът, който свързва стаите в това крило, има ли прозорци?

— Да, но съвсем малки. Никой не може да се провере през тях.

— Понеже и двете сте се заключвали нощно време, значи от онази страна е било невъзможно да се влезе в стаите ви. Бъдете така добра, влезте във вашата стая и затворете капациите.

Госпожица Стоунър изпълни желанието му. Холмс се постара как ли не да отвори капациите отвън, но не успя. Не се намери дори

цепнатина, в която би могъл да се вмъкне нож, за да се повдигне капакът. Той разгледа с лупа резетата: бяха непокътнати.

— Хм! — изсумтя той недоумяващо, като се почесваше по брадичката. — Хипотезата ми не се оправдава. Не е възможно човек да влезе през прозореца, когато капациите са затворени. Да разгледаме сега отвътре.

Влязохме през малка врата в измазания бял коридор, който свързваше трите спални. Холмс подмина третата стая, влязохме направо в средната, където спеше сега госпожица Стоунър и където бе умряла сестра ѝ. Беше малко помещение с нисък таван и печка като в старите селски къщи. В единия ъгъл се виждаше скрин, в другия — тесен креват с бяла покривка, а вляво от него до прозореца имаше тоалетна масичка. Два стола и малък килим в средата довършваха скромната покъщнина. Корнизите по стените бяха от тъмно дърво, толкова старо и обезцветено, че сигурно бяха поставени още с построяването на къщата. Холмс дръпна в ъгъла един стол, настани се безмълвно на него и започна внимателно да оглежда стаята.

— Къде звъни тоя звънец? — попита той, сочейки дебелия шнур, чийто край опираше във възглавницата.

— В стаята на икономката.

— Поставен е наскоро, нали?

— Да, преди две години.

— Навярно сестра ви го е пожелала?

— Не, тя изобщо не го използваше. Ние винаги сами се обслужвахме.

— Защо тогава е бил прокаран? Позволете да разгледам пода.

Той легна на пода и започна чевръсто да пълзи напред-назад, като внимателно разглеждаше през лупа цепнатините между дъските. Огледа по същия начин и первазите на стените, стигна до кревата и там внимателно огледа него и стената. Най-сетне силно дръпна шнура.

— Не звъни — продума той.

— Как така не звъни?

— Дори не е съединен с връв. Много интересно. Вижте, прикрепен е за куката пред решетката на отдушника.

— Но това е нелепо. Изобщо не съм забелязала.

— Много странно — мърмореше Холмс, дърпайки шнура. — В тая стая изобщо има много странни неща. Например що за глупак е

правил отдушника! Каква е ползата от него, щом води от едната стая в другата, а не излиза навън?

— И отдушника правиха наскоро — каза госпожица Стоунър.

— Вероятно по същото време, когато са прокарвали звънеца? — попита Холмс.

— Да, именно тогава направиха някои дребни подобрения.

— Много интересно! Звънци, които не звънят, и отдушници, които не проветряват. С ваше позволение, госпожице Стоунър, да отидем в другата стая.

Спалнята на доктор Гримсби Ройлот беше по-голяма от стаята на доведената му дъщеря, но също така просто наредена. Походен креват, малка дървена етажерка с книги — предимно технически, до кревата кресло, проста дървена маса до стената, кръгъл стол и голям железен шкаф — това бе всичко. Холмс бавно обиколи стаята, като разглеждаше с най-голям интерес всеки предмет.

— Какво има тук? — попита той, като почука шкафа.

— Тефтерите на баща ни.

— Виждали ли сте този шкаф отворен?

— Веднъж, преди години. Помня, че имаше много книги.

— А котка нямаше ли?

— Не. Откъде-накъде!

— Вижте! — той сне от шкафа паничка с мляко.

— Не, не държим котки. Имаме си пантера и павиан.

— А, да, пантерата, разбира се, е голяма котка, но се съмнявам, че ѝ стига паничка мляко. Много ми се иска да си изясня нещо.

Той приклепна до дървения стол и внимателно разгледа седалището му.

— Благодаря, достатъчно — каза той, като стана и прибра лупата в джоба си. — Аха! Ето нещо много интересно.

Предметът, който привлече вниманието му, беше оставеният на леглото камшик, вързан като примка.

— Какво ще кажеш, Уотсън?

— Обикновен камшик. Само не разбирам защо е направена брънка в единия му край.

— Не, съвсем не е обикновен. Ах! Много зло има по света, но най-лошо е, когато умен човек използва ума си за престъпни цели.

Благодаря ви, госпожице Стоунър. Да излезем сега с ваше разрешение на поляната.

Не бях виждал Холмс така унил и мрачен. Известно време крачихме напред-назад по пътеката. Двамата с госпожица Стоунър не се решавахме да нарушим мълчанието. Накрая Холмс проговори:

— Госпожице Стоунър — каза той, — много е важно да изпълните съвършено точно онова, което ще ви кажа.

— Готова съм да изпълня всичко, което ми наредите.

— Нещата са твърде сериозни. От вашето съдействие зависи може би животът ви.

— Изцяло се осланям на вас.

— Първо, двамата с моя приятел трябва да прекараме нощта в стаята ви!

Двамата с госпожица Стоунър го погледнахме изумени.

— Налага се. Сега ще ви обясня. Ако не се лъжа, онази постройка там е селски хан.

— Да, странноприемница „Корона“.

— Оттам се виждат вашите прозорци, нали?

— Разбира се.

— Когато се върне баща ви, кажете, че ви боли глава, и си идете в стаята. А когато чуете, че си е легнал, отворете капациите, поставете лампата на прозореца, за да ни дадете знак, вземете си, каквото ви трябва, и идете в предишната си стая. Би трябвало да можете да прекарате там една нощ въпреки ремонта.

— Да, разбира се.

— Останалото оставете на нас.

— А какво ще правите вие?

— Ще прекараме нощта в стаята и ще узнаем причината за шума, който ви е изплашил.

— Струва ми се, че вече имате някаква представа, господин Холмс — каза госпожица Стоунър, като го улови за ръката.

— Може би.

— Тогава, за Бога, кажете ми от какво умря сестра ми?

— Искам първо да събера някои сведения.

— Поне кажете ми вярно ли е моето предположение, че е умряла от страх?

— Не мисля. Струва ми се, че причината е била друга. А сега, госпожице Стоунър, ще трябва да ви оставим, защото, ако се появи доктор Ройлот и ни завари тук, идването ни ще е съвсем безпредметно. Довиждане засега. Бъдете твърда и ако изпълните онова, което ви казах, можете да бъдете спокойна, че скоро ще премахнем надвисналата над главата ви опасност.

Двамата с Шерлок Холмс наехме две стаи в „Корона“. Бяха на долния етаж и от прозореца се виждаха вратата и обитаемото крило на Сток Морън. По здрач отпред мина доктор Гримсби Ройлот. Грамадната му фигура се очертаваше до дребния силует на кочияша. Тежката желязна врата се запъна при отварянето и чухме как докторът кряскаше с пресипнал глас, видяхме как бясно се заканваше с юмруци. Файтонът мина през вратата и след няколко минути в една от стаите светна лампа.

— Е, Уотсън — каза Холмс, — наистина не знам дали да те взема с мен тая вечер. Работата е опасна.

— Ще има ли полза от мен?

— Присъствието ти би било незаменимо.

— Тогава идвам.

— Много мило от твоя страна.

— Говориш за опасност. Явно си съзрял в тия стаи нещо, което аз самият съм подминал.

— Не, двамата видяхме едно и също, само че аз направих повече изводи.

— Не видях нищо особено освен шнура на звънеца и не мога да си представя защо е прекаран.

— Видя и отдушника, нали?

— Да, но не забелязах нищо особено. Отворът е толкова малък, че и мишка едва ли ще се промъкне през него.

— Знаех, че има отдушник, още преди да пристигнем в Сток Морън.

— Хайде сега, скъпи ми Холмс!

— Да, наистина знаех. Спомни си, госпожица Стоунър каза, че сестра й усетила миризмата от пурите на доктор Ройлот. Това, разбира се, ме наведе на мисълта, че между двете стаи има някаква връзка. Отворът явно е малък, иначе следователят би го забелязал. Значи е някакъв отдушник.

— Но какво толкова особено има в него?

— Има поне едно странно съвпадение. Пробива се отвор за отдушник, прокарва се шнур и спящата в кревата си млада жена умира.

— Не виждам никаква връзка.

— Ти не забеляза ли нищо особено в кревата?

— Не.

— Прикрепен е за пода. Друг път виждал ли си такъв креват?

— Не.

— Жената не е можела да премести кревата си, оставала е винаги в едно и също положение спрямо отдушника и връвта. Така трябва да наречем този шнур, защото той съвсем не е предназначен за звънеца.

— Холмс! — извиках аз. — Смътно се досещам за какво загатваш. Пристигнахме навреме, за да предотвратим едно ужасно, умно замислено престъпление.

— Точно така, ужасно и умно замислено. Непростимо е, когато един лекар върши злодеяние. Защото е човек със силни нерви и големи познания. Палмър и Причард бяха блестящи като престъпници. Този човек ги превъзхожда, но мисля, че ще успеем да го надхитрим. Предстои ни скоро да видим ужасни неща. Но, за Бога, да попушим спокойно, отдадени на по-весели мисли.

Към девет часа светлината, мяркаща се сред дърветата, угасна и в къщата стана съвсем тъмно. Часовете се точеха бавно, но изведнъж, точно в единайсет, отпред блесна самотен лъч.

— Ето го знака — каза Холмс и скочи на крака.

На излизане от хана Холмс каза на стопанина, че отиваме при един познат и може би ще останем да ноцуваме при него. След миг вече крачихме по тъмния път. Студен вятър брулеше лицата ни и само жълтата светлина отпред ни сочеше пътя сред пълния мрак наоколо.

Влизането в парка не беше трудно, защото на места стената бе срутена. Промъкнахме се между дърветата до поляната, пресякохме я и тъкмо когато се канехме да се вмъкнем през прозореца, иззад група лаврови храсти изскочи някакво същество, прилично на отвратително грозно дете, затресе се на тревата, сякаш измъчвано от конвулсии, и после изчезна в мрака.

— Боже мой! — прошепнах аз. — Видя ли?

Холмс се сепна като мен. Ръката му силно стисна моята, но после той се разсмя беззвучно и прошепна в ухото ми:

— Забавно домакинство! Това беше павианът.

Съвсем бях забравил за любимците на доктор Ройлот. Току-виж и пантерата скочила върху раменете ни. Признавам, че си поотдъгнах, когато с изути обуца по примера на Холмс се промъкнах след него в стаята. Приятелят ми затвори безшумно капациите, премести лампата на масата и обгърна с поглед стаята. После се доближи до мен и като затули с ръка устата си, едва чуто прошепна:

— И най-малкият шум ще провали всичките ни планове.

Кимнах в отговор.

— Трябва да изгасим лампата, инак може да види светлината през отдушника.

Отново кимнах.

— Гледай да не заспиш. От това може да зависи животът ни. За всеки случай пригответи револвера. Аз ще седна на кревата, ти на стола.

Извадих револвера и го сложих на масата.

Холмс беше взел дълъг тънък бастун, който сложи до себе си на кревата заедно с кутийка кибрит и свещ. После угаси лампата и двамата останахме в тъмното.

Никога няма да забравя тая страшна нощ! Не чувах никакъв звук, дори дишане, а знаех, че Холмс е само на няколко крачки от мен, обзет от същата нервна възбуда. И най-малкият лъч светлина не проникваше през затворените капаци, седяхме в пълна тъмнина. От време на време отвън долиташе крясъкът на нощна птица, веднъж пред прозореца се чу вой като мяукане на котка: явно пантерата се разхождаше на свобода. На всеки петнайсет минути в далечината прозвучаваше протяжното биене на църковен часовник. Времето между тези удари се точеше до безкрай! Стана дванайсет, после един, два, три, а ние все така седяхме безмълвни в очакване какво ще стане по-нататък.

Изведнъж в отдушника се появи светлина. Изчезна незабавно, но в стаята се разнесе силна миризма на горящо масло и разтопен метал. В съседната стая някой бе запалил огън. Дочух тихо шумолене, после всичко затихна, само миризмата се усили. Половин час седях и се ослушвах. Изведнъж се разнесе звук — тих и равномерен, напомнящ тихото съскане на струя пара, излизаща от казан. В същия миг Холмс скочи от кревата, запали клечка кибрит и започна бясно да удря шнура с бастуна.

— Виждаш ли я, Уотсън — викаше той, — виждаш ли?

Но аз не виждах нищо. Когато Холмс запали кибрита, чух тихо изсвирване, но очите ми бяха привикнали към тъмнината, затова неочакваната светлина ме заслепи и не можах да разбера защо така ожесточено удряше по шнура. Все пак успях да различа на смъртнобледото му лице ужас и отвращение.

Холмс престана да шибя шнура, без да откъсва очи от отдушника, когато изведнъж нощното безмълвие бе нарушено от страшен вик. Той ставаше все по-силен и по-силен, а в него се четяха страдание, страх и гняв. По-късно разправяха, че го чули чак в селото и дори в отдалечената къща на свещеника. Ние замръзнахме от ужас и само се гледахме мълчаливо, докато всичко стихна и в стаята отново се възцари тишина.

— Какво значи това? — задъхано попитах.

— Значи, че всичко свърши — отвърна Холмс. — Може би така е по-добре. Вземи си револвера и да отидем в стаята на доктор Ройлот.

С мрачно изражение той тръгна по коридора, носейки запалената лампа пред себе си. Почука два пъти на вратата. Отговор не последва. Тогава той натисна бравата и влезе, а след него пристъпих и аз с револвер в ръка.

Страшно зрелище се разкри пред очите ни. На масата бе поставен фенер с полуотворена вратичка. Светлината му падаше върху разтворения шкаф. На дървения стол до масата седеше доктор Гримсби Ройлот със сив халат, изпод който се подаваха босите му крака, обути в турски чехли. На коленете му лежеше примката, която бяхме видели сутринта. Той седеше с отметната назад глава, впил страшен, неподвижен поглед в тавана. Около челото му плътно бе омотана жълта лента на кафяви петна. Той не помръдна, когато влязохме в стаята.

— Лентата, пъстрата лента — прошепна Холмс.

Приближих се. Изведнъж странното украшение върху главата на доктора се размърда и от косите му се надигна главата на змия.

— Блатна змия, най-отровната в Индия — каза Холмс. — Умрял е десет секунди след ухапването. Отмъщението най-сетне застигна този жесток човек. Който копае гроб другиму, сам пада в него. Да приберем тая твар в нейното леговище, а след това да изпратим госпожица Стоунър на безопасно място и да повикаме полицията.

Той бързо взе камшика от колената на мъртвеца, улови главата на змията в примката, хвърли с изопнатата ръка змията в железния шкаф и го затръшна.

Такива са истинските обстоятелства около смъртта на доктор Гримсби Ройлот от Сток Морън. Няма да разказвам как съобщихме новината на изплашената жена. Изпратихме я със сутрешния влак в Хароу при леля й. Официалното следствие установи, че докторът е умрял от невнимателната си игра със своята опасна любимка. Докато се връщахме на другия ден, Шерлок Холмс ми разказа останалото.

— Отначало бях тръгнал по съвсем лъжлива диря, драги Уотсън. Виждаш ли колко е опасно да се строят предположения, когато няма сигурни данни. Присъствието на циганите недалеч от къщата и думата „лента“, изречена от клетата жена и разбрана погрешно от мен, ме наведоха на лъжливи следи. Очевидно когато е запалила кибрита, тя е зърнала нещо, което й е заприличало на лента. За мое оправдание мога да кажа само, че се отказах от първоначалното си предположение веднага щом установих, че обитателят на средната стая не е заплашен от опасност нито откъм прозореца, нито откъм вратата. Отдушникът и шнурът на звънеца привлякоха вниманието ми. Откритието, че звънецът не звъни, а креватът е прикован към пода, събуди у мен подозрението, че шнурът служи само като мост за нещо, което минава през отвора и попада на кревата. Внезапно ми хрумна мисълта за змия, особено като си припомних, че докторът е донесъл със себе си от Индия всякакви животни и гадини. Идеята да употреби отрова, недостъпна за химическо изследване, можеше да дойде именно на такъв умен и безсърдечен човек, дълго живял на Изток. Бързината, с която действа такава отрова, също е от значение. Само много проникателен следовател би могъл да забележи двете малки черни точки на мястото, където жертвата е била ухапана от змията. После си спомних за свиренето. С него е викал обратно змията преди разсъмване, за да не я видят. Навярно я е научил да се връща при него, подмамвайки я с мляко. Насочвал я е през отдушника, когато намирал за удобно, и е бил уверен, че ще се спусне по шнура в кревата. Може би цяла седмица е минала, преди змията да ухапе жената, но рано или късно тя неизбежно е щяла да стане жертва на ужасния замисъл.

Стигнах до тия изводи още преди да вляза в стаята на доктор Ройлот. Като разгледах стола му, се убедих, че често се е качвал на него, явно за да стигне до отдушника. Шкафът, паничката с мляко и примката на камшика разсеяха всичките ми съмнения. Металическият звук, който е чула госпожица Стоунър, е бил от затварянето на шкафа. Знаеш какво предприех, след като се убедих във верността на изводите си. Чух като теб съскането на змията, запалих кибрит и я нападнах.

— За да я прогониш назад към отдушника.

— А тя се хвърли върху своя стопанин. Някои от ударите ми попаднаха в целта, събудиха злобата ѝ и тя е ухапала първия, който се е изпречил насреща ѝ. Значи съм косвено виновен за смъртта на доктор Ройлот, но не бих казал, че това особено ми тежи на съвестта.

[1] *Band* (англ.) означава и лента, и шайка. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.